

Quick-scan flora en fauna De Meersteeg Geldermalsen

Definitief

Opdrachtgever:

Avri Ontwikkeling BV
De heer ing. C.H. Mijdam
Postbus 290
4190 CG Geldermalsen
T 0345-585353
F 0345-585359
E mijdam@avri.regiorivierenland.nl
I www.avri.nl

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
Meester Loeffenplein 2
5476 KX VORSTENBOSCH
T (0413) 38 70 00
F (0413) 38 70 01
E zuid@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Project nr. 5028

<i>Opgesteld door</i>	<i>Gecontroleerd</i>	<i>Datum</i>
R. Heins	S. Boekhout	10-3-2011

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	2
2. NATUURWETGEVING	3
2.1 Flora- en faunawet beschermd flora en fauna.....	3
2.2 Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998.....	3
3. METHODE.....	4
3.1 Bureauonderzoek.....	4
3.2 Terreinbezoek.....	4
3.3 Onderzoeksafbakening	4
4. GEBIEDSKARAKTERISTIEK.....	5
4.1 Huidige situatie	5
4.2 Voorgestane ontwikkeling.....	5
5. BESCHERMDE SOORTEN	8
5.1 Planten	8
5.2 Grondgebonden zoogdieren.....	8
5.3 Vleermuizen.....	8
5.4 Vogels.....	9
5.5 Amfibieën en reptielen.....	9
5.6 Vissen.....	10
5.7 Beschermde soorten ongewervelden.....	10
6. CONCLUSIE EN ADVIES	11
6.1 Beschermde soorten	11
6.2 Zorgplicht.....	11
6.3 Update voor locatie 2 en 3.....	11

LITERATUURLIJST

BIJLAGE I: FLORA- EN FAUNAWET

1. INLEIDING

AVRI beheert en exploiteert een afvalverwerkingsinrichting De Meersteeg te Geldermalsen. Er zijn plannen voor een aantal nieuwe ontwikkelingen op het terrein.

Om duidelijk zicht te hebben op de mogelijke consequenties van de ontwikkeling op de aanwezige natuurwaarden is een verkennend onderzoek (quick-scan) uitgevoerd in het kader van de Flora- en faunawet. Met dit onderzoek is de aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied onderzocht. Op basis daarvan zijn uitspraken gedaan over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen ontwikkeling en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen.

Het onderzoek heeft bestaan uit een visuele inspectie van het terrein en het raadplegen van vrij beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde dier- en plantensoorten.

Figuur 1 Luchtfoto plangebied

Figuur 2 Ligging plangebied

2. NATUURWETGEVING

De natuurwet- en regelgeving kent twee sporen, namelijk een gebiedsgericht (Natuurbeschermingswet 1998) en een soortgericht spoor (Flora- en faunawet). Met de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998 zijn de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving geïmplementeerd.

2.1 Flora- en faunawet beschermd flora en fauna

De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten. De Flora- en faunawet gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving.

Onder bepaalde voorwaarden is een algemene vrijstelling geregeld van de ontheffingsplicht van de Flora- en faunawet. Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af het de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied. Hiertoe worden verschillende beschermingsregimes onderscheiden.

- Soorten van tabel 1 – algemene soorten – lichtste beschermingsregime
- Soorten van tabel 2 – overige soorten – middelste beschermingsregime
- Soorten van tabel 3 – genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMvB – zwaarste beschermingsregime

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. Vogels worden tijdens het broedseizoen beschermd door de Flora- en faunawet. Voor het aantasten van broedende vogels geldt een zware toets vergelijkbaar met tabel 3-soorten. Daarnaast zijn voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele

kwikstaart, huismus, havik, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkeling een vrijstelling van de ontheffingsplicht en is daarom geen ontheffing nodig. Deze soorten zijn in bij dit onderzoek buiten beschouwing gelaten. Zie bijlage 1 voor een uitgebreide beschrijving en toelichting op de Flora- en Faunawet.

De Flora- en faunawet is overal en altijd van toepassing bij ontwikkelingen. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten.

2.2 Natura 2000-gebieden, Natuurbeschermingswet 1998

Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Deze gebieden worden in Nederland op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 beschermd.

Er is geen sprake van beschermde gebieden in het kader van de Natuurbeschermingswet ter plaatse of in de nabijheid van het plangebied. Verdere toetsing aan de Natuurbeschermingswet 1998 is niet aan de orde.

3. METHODE

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

3.1 Bureauonderzoek

De volgende bronnen zijn in het kader van dit onderzoek gebruikt:

- landelijke en provinciale verspreidingsinformatie met betrekking tot planten, dagvlinders, amfibieën, reptielen, vogels en zoogdieren, met name uit verspreidingsatlassen;
- Uit de landelijke verspreidingsinformatie uit atlassen, die deels gedateerd is, moet blijken of nabij de locaties in het verleden strikt beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer). De soortgegevens hebben daarom veelal betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied.

De website www.waarneming.nl en www.telmee.nl zijn ook geraadpleegd. Een groot aantal amateurs kunnen op deze websites natuurwaarnemingen kwijt. De site wordt gecontroleerd door een validatiecommissie. Soortwaarnemingen via deze bron zijn redelijk betrouwbaar, maar kunnen moeilijk geverifieerd worden. Wel kan het een beeld geven van mogelijke soorten in de regio. Waarneming zijn, in tegenstelling tot atlassen, vaak tot op de exacte locatie te herleiden.

3.2 Terreinbezoek

Op basis van een eenmalig veldbezoek is de geschiktheid van het onderzoeksgebied voor de verwachte soorten/soortgroepen beoordeeld. Het veldbezoek is overdag door R. Heins, ecologisch adviseur van Eelerwoude uitgevoerd op 2 maart 2011 bij 5°C. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopen onderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten ook genoteerd.

3.3 Onderzoeksafbakening

Dit onderzoek betreft een verkennend onderzoek of Quick-scan. Dit betekent dat geen soortgerichte inventarisatie is uitgevoerd. Het onderzoek geeft dus geen (volledig) inzicht in de aanwezige flora en fauna. Wel geeft het onderzoek een indruk van de ecologische waarden en mogelijk aanwezige soorten in het gebied. Dit rapport leent zich dus niet voor een eventueel noodzakelijke ontheffingsaanvraag.

4. GEBIEDSKARAKTERISTIEK

4.1 Huidige situatie

Het terrein omvat de afvalsverwerkingsinrichting De Meersteeg te Geldermalsen. Deze quick-scan is gericht geweest op 3 locaties. Het volledige gebied wordt omringd door een spoorlijn, de Betuwelijn en de A15. Ten westen van het gebied is een nieuw bedrijventerrein gepland; Hondsgemet-Noord. Dit onderzoek heeft zich alleen gericht op de hierna beschreven locaties.

Locatie 1.

Het terrein bestaat uit een voormalig weiland. De beplanting bestaat grotendeels uit verruigde voedselrijke beplanting zoals ridderszuring en engels raaigras.

Het terrein kent een hoge waterstand met veel natte en drassige plekken. Er zijn enkele poelen in het terrein en sloten rond het terrein aanwezig. Langs de randen van de poelen en de sloten staan soorten als riet, lisdodde en veldrus.

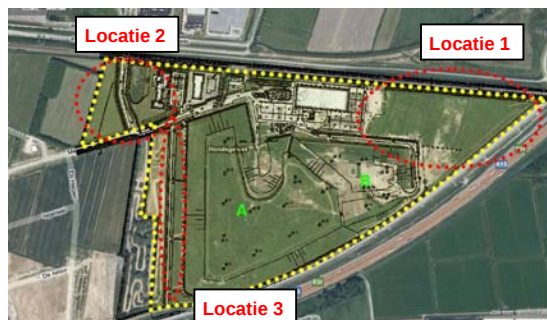
Op het terrein zijn 2 depots aanwezig. Depot 1 wordt gebruikt voor de opslag van spoorrailsbalmateriaal. Depot 2 bestaat uit wit zand.

Locatie 2

Locatie 2 bestaat uit een weiland aan de buitenrand van het terrein, een voormalige weg, een retentievijver en omliggend groen. Op het terrein staan een oudere wilg en enkele klotwilgen langs de retentievijver. Het weiland wordt regelmatig gemaaid. Door het gebied lopen enkele sloten met steile oevers. Er is geen bebouwing aanwezig in het gebied.

Locatie 3

Deze locatie bestaat uit een kort gemaaid weiland met enkele sloten. De locatie ligt naast de vuilstort. Bomen ontbreken in dit deel van het gebied. Aan de overzijde van de sloot, buiten het terrein, ligt een crossbaan.

Figuur 3 Globale ligging 3 locaties (rood omrand)

Figuur 4 Begrenzing locatie 1 en ligging depots. Luchtfoto geeft een verouderd beeld

4.2 Voorgestane ontwikkeling

Locatie 1

Op het terrein wordt een vloestofdichte verhardingsconstructie aangebracht. Zodat deze vervolgens gebruikt kan worden ten behoeve van afvalbewerking en -verwerking. De beplanting en poelen binnen het terrein komen allemaal te wijken. De sloten rond het terrein blijven ongewijzigd behouden.

Locatie 2 en 3

De exacte bestemming voor deze terreinen is nog niet bekend. Mogelijk komen hier uitbreidingen van de huidige bebouwing. Ten behoeve van dit onderzoek is uitgegaan van het volledig verdwijnen van alle elementen binnen de plangrenzen. Indien relevant worden aanbevelingen gedaan over hoe om te gaan met aanwezige natuurwaarden. Dit onderzoek geeft dus een indicatie van de mogelijke consequenties die de ontwikkelingen kunnen hebben. Zodra de plannen concreet zijn is mogelijk nog een nadere check noodzakelijk.

Impressie locatie 1

Impressie locatie 2

Impressie locatie 3

5. BESCHERMDE SOORTEN

In dit hoofdstuk wordt de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten in de plangebieden besproken. Indien relevant wordt een onderscheid gemaakt per locatie.

5.1 Planten

Voorkomen en functie

Uit de regio zijn waarnemingen bekend van de beschermde zwanenbloem, gewone dotterbloem, kleine maagdenpalm, gewone vogelmelk, knikkende vogelmelk, breed klokje, moeraswespenorchis en aardakker.

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Het jaargetijde was niet geschikt om planten te inventariseren. Gelet op de aanwezige terreintypen, het beheer en de functie van het projectgebied is het niet waarschijnlijk dat binnen de projectlocatie zwaar(der) beschermde plantensoorten voorkomen.

Effecten en ontheffing

In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Op basis van aanwezig leefgebied worden geen beschermde soorten verwacht. Hieruit kan worden geconcludeerd dat een ontheffingsaanvraag van de Flora- en faunawet voor planten niet aan de orde is.

5.2 Grondgebonden zoogdieren

Voorkomen en functie

Binnen het plangebied zijn sporen aangetroffen van mol (molshopen) en muizen (holen). Daarnaast zijn ten westen van locatie 2 enkele hazen waargenomen. Verder kunnen de volgende algemene zoogdieren binnen het plangebied voorkomen; egel, vos, ree, hermelijn, wezel, bunzing en verscheidene soorten (spits)muizen. Deze soorten staan op tabel 1 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Wel geldt de algemene zorgplicht ten aanzien van deze soorten.

Effecten en ontheffing

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde zoogdieren van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er voldoende alternatief leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling. Een ontheffing Flora- en Faunawet is daarom niet noodzakelijk.

5.3 Vleermuizen

Voorkomen en functie

Uit de regio zijn waarnemingen bekend van de rosse vleermuis, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. In 2008 is naast het plangebied een vleermuisonderzoek uitgevoerd (Reitsma, 2008). Bij dat onderzoek zijn alleen waarnemingen gedaan van de gewone dwergvleermuis. Er is een vliegroute langs de Meersteeg aangetroffen. Verder gebruikten de dwergvleermuizen (in lage dichtheden) het gebied als foerageergebied.

Op basis van de aanwezige habitats wordt uitsluitend foerageergebied in het huidige plangebieden verwacht. Waarbij met name locatie 1 en de retentievijver in locatie 2 geschikt zijn. Op basis van het onderzoek uit 2008 worden ook hier geen grote dichtheden verwacht. Daarnaast zijn in de omgeving meer en beter geschikte foerageergebieden aanwezig.

Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn strikt beschermd onder de Flora- en faunawet. Voor het aantasten of vernietigen van vaste rust- en verblijfplaatsen van vleermuizen (baltsplaatsen, kraamverblijven, zomer- en winterverblijven, belangrijk foerageergebied en migratieroutes) is een ontheffing Flora- en faunawet noodzakelijk.

In voorliggend geval is alleen sprake van foerageergebied. De eventuele functie als foerageergebied komt bij de ontwikkeling van locatie 1 volledig te vervallen. Het gebied heeft echter naar verwachting geen belangrijke functie als foerageergebied. Waardoor geen sprake is van aantasting van (de gunstige staat van instandhouding van) de aanwezige vleermuizen. Een ontheffing Flora- en faunawet is derhalve niet aan de orde.

5.4 Vogels

Voorkomen en functie

Bij het veldbezoek zijn op locatie 1 verscheidene fazanten, wilde eend, zwarte kraai, ekster, meerkoet en twee kolganzen aangetroffen. Binnen het plangebied worden verder algemene vogels van kleinschalig agrarisch gebied verwacht.

De zandopslag in depot 2 op locatie 1 biedt een potentiële nestlocatie voor oeverzwaluwen. Dit is echter uitsluitend aan de orde indien er steile randen langs de opslag ontstaan. Ten tijde van het veldbezoek was dit niet aan de orde en was de opslag ongeschikt.

Zeldzame en kritische vogelsoorten, evenals verblijfplaatsen van vogelsoorten die jaarrond van vaste rust- en verblijfplaatsen gebruik maken, zijn niet aangetroffen binnen het plangebied en worden op basis van de aanwezige terreintypen ook niet verwacht.

Locatie 1 is geschikt voor grondbroedende vogels zoals de fazant, maar ook patrijs. Daarnaast kunnen langs waterkanten watervogels broeden zoals waterhoen.

Locatie 2 biedt nestmogelijkheden voor watervogels langs slootkanten en voor soorten als ekster in enkele bomen.

Locatie 3 biedt alleen langs de slootkanten mogelijkheden voor weinig kritische watervogels.

Bij het veldbezoek zijn geen nesten van vogels aangetroffen of nestindicerend gedrag waargenomen. Voor het merendeel van de vogelsoorten was het ook nog te vroeg in het seizoen.

Effecten en ontheffing

Alle vogelsoorten in Nederland zijn strikt beschermd onder de Flora- en faunawet. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die nesten beschadigen of verstoren. Verstoring kan in veel situaties worden voorkomen door verstorende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen. Voor de Flora- en faunawet zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar. Het genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast.

Er zijn een aantal vogelsoorten waarvan de broedplaatsen jaarrond beschermd zijn en bij verwijdering van de broedplaats altijd ontheffing moet worden aangevraagd, dit betreft onder andere enkele uilen- en roofvogelsoorten. Zie voor een uitgebreide beschrijving de bijlage. In het plangebied zijn echter geen broedplaatsen aangetroffen of bekend.

In de sinds augustus 2009 geldende 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' zijn in bijlage 5 van deze lijst een aantal vogelsoorten opgenomen die ook binnen het plangebied zijn aangetroffen. Het gaat om een groep van broedvogelsoorten die vaak terugkeert naar de plaats waar ze hebben gebroed, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats door bijvoorbeeld ruimtelijke ontwikkelingen verloren is gegaan, uit te wijken naar andere locaties in de omgeving. In deze situatie gaat het alleen op locatie 2 mogelijk om ekster. Bij het veldbezoek zijn geen nesten van deze soort aangetroffen. Mogelijk dat op termijn een enkel nest in het gebied aanwezig komt. Echter van grote aantallen zal geen sprake zijn door het tekort aan potentiële locaties (enkele bomen).

5.5 Amfibieën en reptielen

Voorkomen en functie

Reptielen worden op basis van hun habitatvoorkeuren en verspreiding niet in de plangebieden verwacht.

Uit de regio zijn waarnemingen bekend van bruine kikker, groene kikker (complex), gewone pad en kleine watersalamander. Al deze soorten zijn slechts licht beschermd. Er zijn enkele oude (>10 jaar) waarnemingen bekend van de rugstreeppad uit de regio. Binnen het plangebied wordt de soort echter niet verwacht. Weliswaar is geschikt habitat voor deze soort aanwezig (poelen en plassen op braakliggende grond) er ontbreken recente waarnemingen uit de ruimere regio. Ook bij concrete onderzoeken in of rondom het plangebied zijn geen waarnemingen gedaan van deze strikt beschermde soort (Reitsma, 2008; Vriese, 2005; Spikmans, 2003).

Locatie 1 is uitermate geschikt voor amfibieën. De periodiek droogvallende poelen en plassen vormen een goede voortplantingsbiotoop. De drogere delen en rommelhoekjes vormen een goed land- en winterhabitat.

Locatie 2 biedt voortplantingshabitat in de rentie vijver. Al is dit suboptimaal door de aanwezigheid van vissen. Voor de sloten in locatie 3 geldt hetzelfde. In locatie 3 ontbreekt echter geschikt landhabitat.

Effecten en ontheffing

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde amfibieën van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling. Een ontheffing Flora- en Faunawet is daarom niet noodzakelijk.

Reptielen worden niet in het gebied verwacht waardoor een ontheffing niet aan de orde is.

5.6 Vissen

Voorkomen en functie

Uit de regio zijn waarnemingen bekend van de bittervoorn en de kleine modderkruiper. De sloten in de plangebieden zijn geschikt voor beide vissen.

In 2005 is de sloot langs het spoor bemonsterd, daarbij is een enkele kleine modderkruiper aangetroffen (Vriese, 2005). In 2008 is de soort echter niet meer in het gebied ten westen van De Meersteeg aangetroffen. Bij het veldbezoek zijn de sloten in locatie 1 bemonsterd met een schepnet. Daarbij zijn geen kleine modderkruipers aangetroffen. Het is niet waarschijnlijk dat de soort (nog) in de plangebieden aanwezig is.

In geen van de onderzoeken is binnen of in de directe nabij van het plangebied de bittervoorn aangetroffen. Door het ontbreken van voor de voortplanting benodigde grote zoetwatermossels wordt de soort uitgesloten in het plangebied.

Effecten en ontheffing

Er worden geen effecten op beschermde soorten verwacht. Indien sloten gedempt worden geniet het wel de aanbeveling om dit zo te doen dat eventueel aanwezige vissen kunnen vluchten. Dit kan door te dempen in de richting van een sloot die gehandhaafd blijft.

5.7 Beschermde soorten ongewervelden

Voorkomen en functie

Beschermde soorten ongewervelden (dagvlinders, libellen, kevers, Europese rivierkreeft en platte schijfhoren) worden op grond van verspreidingsgegevens en habitatvoorkeuren niet verwacht.

Effecten en ontheffing

Er worden geen effecten op beschermde soorten ongewervelden verwacht. Een ontheffing Flora- en faunawet is niet aan de orde.

6. CONCLUSIE EN ADVIES

6.1 Beschermde soorten

Op basis van deze quick-scan wordt geconstateerd dat in het onderzoeksgebied een potentiële habitat biedt voor een aantal (algemene) beschermde soorten. Hoewel er geen gerichte veldinventarisatie heeft plaatsgevonden, is op basis van de beschikbare literatuurgegevens en een veldbezoek vastgesteld dat alle drie de locaties mogelijk van belang is voor enkele licht beschermde soorten (tabel 1-soorten) en voor strikter beschermde broedvogels.

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van enkele soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet. Dit heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten, omdat er voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft. Voor deze soorten geldt dan ook een vrijstelling. Een onthefing Flora- en faunawet is daarom niet noodzakelijk.

Voor alle beschermde, inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. Ook handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn niet toegestaan. In de praktijk betekent dit dat versturende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen¹ uitgevoerd mogen worden

Bij de werkzaamheden moet rekening worden gehouden met de algemeen geldende zorgplicht.

6.2 Zorgplicht

Bij het ontwikkelen van locatie 1 moet op de volgende wijze rekening worden gehouden met de zorgplicht:

- Beplanting moet eerst gemaaid worden, alvorens de verharding wordt aangebracht.
- Maaien geschied van binnen naar buiten. Zo worden dieren in de gelegenheid gesteld om te vluchten.
- Dempen van de watergangen en poelen gebeurt in de richting van gehandhaafde sloten en poelen.
- Uitrijden van verharding geschied eveneens van binnen naar buiten.
- Bij de opslag van witzand wordt voorkomen dat er steile wanden ontstaan waar oeverwaluwen kunnen nestelen.

6.3 Update voor locatie 2 en 3

Zodra de plannen voor locatie 2 en 3 concreet zijn, geniet het de aanbeveling om een update van het natuuronderzoek uit te voeren. Daarbij kan aan de hand van de concrete plannen beter gekeken worden naar de mogelijke effecten van de ontwikkelingen. Daarnaast kan de ecologische situatie in de tussentijd veranderen; soorten kunnen het gebied gekoloniseerd hebben enz. De omvang en intensiteit van een update is natuurlijk afhankelijk van de termijn waarop de plannen concreet worden.

¹ In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 15 maart tot 15 juli.

LITERATUURLIJST

- Bergmans, W. en A. Zuiderwijk (1986) Atlas van de Nederlandse Amfibieën en Reptielen en hun Bedreiging. Utrecht: KNNV
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992) Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Utrecht: KNNV
- Janssen J.A.M. en J.H.J. Schaminée (2003) Europese Natuur in Nederland, Habitattypen. Utrecht: KNNV Uitgeverij
- Koninklijke Vermande (1999-2009) Planten en dieren, Flora- en faunawet, band 1, 2, 3, 4 en 5, SDU Uitgeverij, Den Haag
- Limpens, H., K. Mostert en W. Bongers (1997) Atlas van de Nederlandse Vleermuizen Utrecht: KNNV Uitgeverij
- Limpens, H., P. Twisk & G. Veenbaas (2004) Met vleermuizen overweg. Brochure over vleermuizen en de wijze waarop bij planning, aanleg, reconstructie en beheer van wegen praktische invullingen kan worden gegeven aan de wettelijke zorgplicht voor vleermuizen. Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft / Zoogdiervereniging, Arnhem
- Nie, H.W. de (1996) Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen. Doetinchem: Media Publisng
- Reitsma, J.M. (2008) Effecten op beschermde soorten Hondsgemet-Noord, Geldermalsen. Culemborg, Bureau Waardenburg
- Sieben, E.J.J. (11 juli 2005) Brief met resultaten vissen- en vleermuisonderzoek Bedrijventerrein Hondsgemet 1^e fase. Bureau Waardenburg
- SOVON Vogelonderzoek Nederland (2002) Atlas van de Nederlandse broedvogels. Verspreiding, aantallen verandering. Utrecht: KNNV Uitgeverij
- Spikmans, F. (2003) Vissen en amfibieën in de sloten langs de Betuweroute. Nijmegen, RAVON.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging & Gegevensautoriteit Natuur 2010, 5 maart 2010. *Vleermuisprotocol 2010*.
- Vriese, F.T. (31 oktober 2005) Brief Bemonstering sloot Geldermalsen. Utrecht, VisAdvies
- Weeda, E. J., R. Westra, C. Westra en T. Westra (1985) Nederlandse Oecologische flora; wilde planten en hun relaties 1-5. Utrecht: KNNV
- Wynhoff, I., J. van der Made en C. van Swaay, (1992) Atlas van de Nederlandse dagvlinders. Utrecht: KNNV

www.zoogdieratlas.nl

www.waarneming.nl

BIJLAGE I: FLORA- EN FAUNAWET

Inleiding

Per 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. In deze wet, gepubliceerd op 14 juli 1998 in het Staatsblad 402, is de soortbescherming geregeld van in Nederland inheemse in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet sluit aan op de Europese natuurregeling (Natura 2000). De wet is in plaats gekomen voor de Jachtwet, de Vogelwet 1936, de soortenparagraaf uit de Natuurbeschermingswet, de Wet bedreigde inheemse dier- en plantensoorten en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Deze Europese soortenbescherming heeft met de Flora- en faunawet dus een Nederlandse vertaling gekregen.

Zorgplicht

De Flora- en faunawet gaat over de bescherming van ongeveer 500 planten- en diersoorten, van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden gedaan, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). Centraal staat hierbij de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. De wet erkent hierbij de intrinsieke waarde van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Dat betekent dat voor de wet alle dieren en planten van onvervangbare waarde zijn en dat daar dus zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Het gevolg is onder andere, dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Beschermde soorten

Via de Flora- en faunawet worden de volgende planten- en diersoorten beschermd:

- ruim 100 inheemse plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- alle soorten vogels die van nature op het grondgebied van de lidstaten van de EU in het wild voorkomen;
- alle zoogdieren die van nature in Nederland in het wild voorkomen, met uitzondering van bruine rat, zwarte rat en huismuis;
- alle amfibieën en reptielen die van nature in Nederland in het wild voorkomen;
- vissen, en schaal- en schelpdieren voorzover ze niet onder de Visserijwet vallen;
- bepaalde soorten insecten (bijvoorbeeld vlinders, libellen en mieren);

Als beschermde inheemse soort kunnen door middel van algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Het gaat om soorten die van nature in Nederland voorkomen en: die in hun voortbestaan bedreigd of gevaar lopen in hun voortbestaan bedreigd worden; mogelijk in hun voortbestaan bedreigd worden door overmatige benutting en die uit Nederland zijn verdwenen, maar waarvan de kans op terugkeer reëel is.

Verbodsbepalingen

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Welke negatieve effecten dat precies zijn, kan niet in een lijst opgesomd worden. Dat is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Om die bescherming toch enigszins concreet te maken, zijn een aantal voor planten en dieren schadelijke handelingen als verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet opgenomen. De belangrijkste artikelen zijn:

- Artikel 8: het is verboden beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9: het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10: het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11: het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- Artikel 12: het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Ontheffing

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten, is een ontheffing of vrijstelling nodig op de in de wet gestelde verbodsbepalingen (artikel 8 tot en met 18). In artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt de mogelijkheid geboden om ontheffing aan te vragen op de verbodsbepalingen. De bevoegdheid om een ontheffing te verlenen in het kader van artikel 75 van de Flora- en faunawet ligt bij de Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. Een aanvraag tot ontheffing kan worden ingediend bij Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

Bij de ontheffingverlening gelden, afhankelijk van de status van de soort, verschillende voorwaarden waaraan voldoen moet worden. Onderscheid wordt gemaakt in een lichte toets en een uitgebreide toets.

De **lichte toets** geldt voor algemene soorten en overige soorten (categorie 1 en 2; zie vrijstelling). De lichte toets houdt in dat de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding).

De **uitgebreide toets** geldt voor soorten die in bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen, voor soorten van bijlage 1 AMvB artikel 75 en voor beschermde vogelsoorten (categorie 3; zie vrijstelling). De uitgebreide toets houdt in dat:

- de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar mogen brengen (doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding) en
- er geen alternatief is voor de activiteiten en
- er sprake is van groot maatschappelijk belang (zoals volksgezondheid, openbare veiligheid et cetera) en
- de werkzaamheden zodanig worden uitgevoerd dat er sprake is van zorgvuldig handelen.

Vrijstelling

In het *'Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen'*, ook wel AMvB artikel 75 genoemd, zijn (onder andere) een aantal wijzigingen rondom ontheffingen en vrijstellingen beschreven. In het kort houdt de wijziging in dat niet altijd meer een ontheffing noodzakelijk is. De vrijstellingsregeling bevat vrijstellingen voor activiteiten die vallen onder:

- bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw),
- bestendig gebruik en
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Welke voorwaarden verbonden zijn aan de vrijstelling hangt af van de dier- of plantensoorten die voorkomen. Hierbij is onderscheid gemaakt in drie categorieën, waarin soorten zijn ingedeeld op basis van zeldzaamheid en kwetsbaarheid.

Tabel 1 – Algemene soorten

Voor deze soorten geldt de lichtste vorm van bescherming. Als de werkzaamheden of activiteiten vallen onder de hierboven beschreven activiteiten, dan geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen van Artikel 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets. Uiteraard geldt wel de algemene zorgplicht.

Tabel 2 – Overige soorten

Deze soorten genieten een zwaardere bescherming. Er geldt alleen een vrijstelling als sprake is van werkzaamheden of activiteiten zoals hierboven beschreven én indien gehandeld wordt volgens een, door de Staatssecretaris van EL&I, goedgekeurde gedragscode. Indien niet gewerkt wordt volgens een gedragscode, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de lichte toets.

Tabel 3 – Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 AMvB artikel 75

Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Ook al is sprake van werkzaamheden zoals hierboven beschreven, dan hangt het van de precieze aard van de werkzaamheden af of een vrijstelling met gedragscode geldt, of een ontheffing noodzakelijk is. Voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt altijd dat voor deze soorten een ontheffing moet worden aangevraagd. De aanvraag wordt beoordeeld volgens de uitgebreide toets.

Vogels

Vogelsoorten zijn niet opgenomen in de hierboven genoemde categorieën. Voor verstoring van vogels en vogel-nesten wordt geen ontheffing verleend voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en niet voor dwingende redenen van openbaar belang. Voor vogels geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn: bescherming van flora en fauna, veiligheid van het luchtverkeer, volksgezondheid of openbare veiligheid. Buiten het broedseizoen mogen de nestplaatsen, zonder ontheffing, worden verstoord. Daarbij geldt geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De meeste vogels broeden tussen medio maart en medio juli. Van een (beperkt) aantal vogels is de nestplaats jaarrond beschermd. Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het gehele seizoen:

1. Nesten die binnen en buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.

- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
- 3 Nesten van vogels die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing.
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Nesten die niet het hele jaar door zijn beschermd in de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' worden de volgende soorten aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

- 5 Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Mitigatie

Negatieve effecten en daarmee een ontheffingsaanvraag kunnen worden voorkomen door vooraf gaand aan het project mitigerende (= verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort.